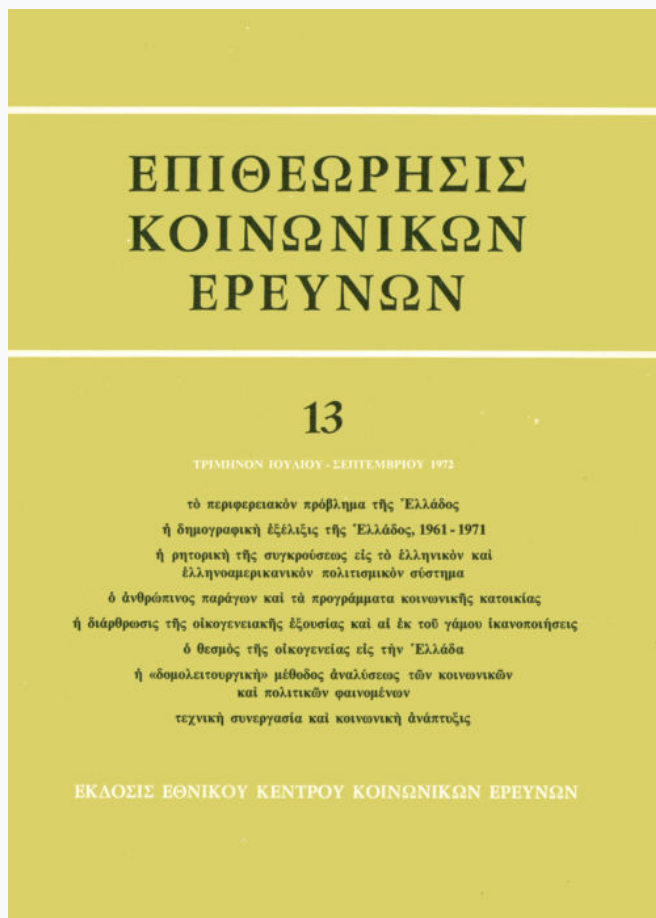

The Greek Review of Social Research

Vol 13 (1972)

13

Bernard Kayser, Pierre-Yves Pechoux και Michel Sivignon: Exode rural et attraction unbraine en Grece. Materiaux pour une etude geographique des mouvements de population dans la Grece contemporaine

Michel Roux

doi: [10.12681/grsr.500](https://doi.org/10.12681/grsr.500)

Copyright © 1972, Michel Roux

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

Roux, M. (1972). Bernard Kayser, Pierre-Yves Pechoux και Michel Sivignon: Exode rural et attraction unbraine en Grece. Materiaux pour une etude geographique des mouvements de population dans la Grece contemporaine. *The Greek Review of Social Research*, 13, 132–133. <https://doi.org/10.12681/grsr.500>

ἐπὶ τὸν σημεῖον συγκεντρώσεως τῶν συγκοινωνιακῶν ἀρτηριῶν τὸν Ἄλπεων, αἱ ὁποῖαι εἶναι πολὺ περισσότερον καρποφόροι ἀπὸ ὅτι εἶναι ἡ κοιλάς Ἀξιού-Μορᾶβα, καὶ ἐστραμμένη πρὸς Βορρᾶν, ἔχει ἀπὸ μακροῦ λάβει τὰς διαστάσεις τῆς καὶ διαφυλάξει τὰς ἐλευθερίας τῆς.

Ἡ βιβλιοκρισία τοῦ Maurice Le Lanou ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐξῆς βιβλία:
* Guy Burgel, *La Condition Industrielle à Athènes, étude socio-géographique* (Πρῶτον Μῆρος: Les Hommes et leur vie), Ἀθῆναι, Ἐκδόσις Ἑθνικοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Ἑρευνῶν, 1970, 1 τόμος σχῆμ. 4ου, 159 σελ. καὶ 70 χάρται ἐκτός κειμένου.

* Etienne Dalmasso, *Milan, capitale économique de l'Italie, étude géographique*, Gap, Editions Ophrys, 1971, 1 τόμος σχῆμ. 4ου, 583 σελ.

* Pierre-Yves Pêcheux - Michel Sivignon, *Les Balkans*, Παρίσι, Presses Universitaires de France (συλλογὴ «Magellan»), 1971, σχῆμ. 12ου, 284 σελ.

Le Monde, 11-12 Ἰουλίου 1971, σελ. 6.

Περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος*

Bernard Kayser, Pierre-Yves Pêcheux καὶ Michel Sivignon: *Exode rural et attraction urbaine en Grèce. Matériaux pour une étude géographique des mouvements de population dans la Grèce contemporaine*. Ἀθῆναι, 1971, 223 σελ., στατιστικὸν παράρτημα, χάρται, γραφικὰ παραστάσεις, 1 χάρτης, ἐκτός κειμένου τὸν ἄστικόν περιοχὸν Ἑλλάδος, (ἐκδόσις τοῦ Ἑθνικοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Ἑρευνῶν (ΕΚΚΕ)).

Ὑπὸ τὸν ὡς ἄνω τίτλον ἐδημοσιεύθησαν τὰ πορίσματα ἐρευνῶν γενομένων κατὰ τὸ 1962 καὶ 1963, ὡς συμβολὴ εἰς τὴν γνῶσιν τῶν μεταναστευτικῶν διακινήσεων ἐν Ἑλλάδι. Αἱ περὶ αὐτὸ λόγους ἔρευναι ἐγένοντο εἰς δύο στάδια: Προγῆθησαν διερευνησεῖς μεταξὺ τεσσάρων ὁμάδων κοινοτήτων ἐπιλεγείσων εἰς διαφοροποιητὸν φυσικὸν καὶ κοινωνικο-οικονομικὸν περιβάλλον, αἰτίνας ἐπέτρεψαν τὴν μελέτην τῶν μεταναστευτικῶν φαινομένων, τὰς σχέσεις τῶν πρὸς τὰ ἰδιάζοντα προβλήματα ἐκάστης περιοχῆς καὶ τὰς ἐπιπτώσεις τῶν ἐπὶ τῆς τοπικῆς δημογραφίας, καὶ ἐπηκολούθησε καταμέτρησις τῶν 1/5 τῶν δελτίων τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων, τὸν ἀναφερομένων εἰς τοὺς νεώτερι ἐγγραφέντας εἰς τὰ μητρώα τῆς περιόδου 1957-60, ἧτις ἐπέτρεψεν εἰς τὸ νὰ καθορισθῇ ἐπακριβῶς ἡ περιοχὴ ἑλέξεως ἐκάστης πόλεως.

Ἡ ἑλληνικὴ ὑπαιχρὸς σχεδὸν ἐν

τῷ συνόλῳ τῆς, ἀπὸ μακροῦ χρόνου καὶ μετ' ἐναλλασσομένην ἐντασιν, συνιστᾷ ἀσθητῶς ὅστιαν μεταναστεύσεως. Αἱ τεσσάραι ὁμάδες τῶν ἐξετασθεισῶν κοινοτήτων προβάλλουσι τεσσάραι ζυγαὶ χωροθεσίαν συνδεομένων κατὰ τὴν τύπῃ: Κυκλάδες καὶ Πελοπόννησος ἄρ' ἑνός, καὶ Θεσσαλία καὶ Μακεδονία ἄρ' ἑτέρου. Κατὰ τὴν μελέτην τῶν ὡς ἄνω ὁμάδων ἐφηρμοσθῆ ἡ αὐτὴ μέθοδος: δηλ. τὴν ἐκθεσιν περὶ τῶν οικονομικῶν καὶ δημογραφικῶν συνθηκῶν τῶν περιοχῶν διαδέχεται λεπτομερῆς ἐξέτασις ἐκάστης κοινοτήτος καὶ ἀκολουθεῖ βραχεία σύνθεσις.

Τὸ πρῶτον δεῖγμα περιλαμβάνει ὀκτὸ κοινότητες τῶν Κυκλάδων, ἀναλόγως πρὸς τὰς νήσους Πάρον καὶ Ἀντίπαρον. Ἡ μετανάστευσις, παλαιὰ καὶ μακρῆ, κατευθύνεται κυρίως πρὸς τὸ πολεοδομικὸν συγκρότημα Πειραιῶς - Ἀθηνῶν, τὸ ὅποιον εἶναι καὶ ἡ πραγματικὴ πρωτεύουσα τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου.

Πρόκειται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς περὶ ἀγροτικῆς μεταναστευτικῆς ἐξόδου, ἀλλ' ἡ κεντρικὴ κομπολις δὲν φαίνεται οὔτε καὶ αὐτὴ ἰκανὴ νὰ συγκρατήσῃ τοὺς κατοίκους τῆς, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ διαδραματίσῃ ρόλον σταθμοῦ ἕλξεως κατὰ τὴν μεταναστευτικὴν κίνησιν, καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα ἀνευρίσκει τις εἰς τὰς κομποπόλεις τὰς περιλαμβανομένας εἰς τὰ ἄλλα δειγμάτια. Ἀκροτηρίζουσα σφοδρῶς τὰς τάξεις τῆς ἑθνητικῆς ἡλικίας, ἡ μετανάστευσις ὀδηγεῖ εἰς γρησσὸν τὸν πληθυσμὸν καὶ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μειοσιν τῶν γεννησένων, ἧτις ἐμπραξεται ἀπὸ τὴν βαθμίδου μειουμένην ἐναντι τῆς γεννητικότητος διάθεσιν τῶν οἰκογενειῶν.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο δύναται νὰ ἐξηγηθῆ ἀπὸ τὰς δυσχερείαις τοῦ περιβάλλοντος, κυριώτεραι τῶν ὁποίων εἶναι ἡ ἀνεπάρκεια τῶν καλλιεργησίμων γαιῶν εἰς τὰς βραχύδοξαι ταύτας νήσους καὶ τὸ μέτριον εἰσόδημα, τὸ ὅποιον ἐξασφαλίζει ἡ ὑπὸ μεμονωμένον ἐπαγγελματιῶν ἀσκουμένη ἀλείψια. Ἄλλα δυσχερεῖαι προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν ἐπανδρῶσεως καὶ ἀπὸ τὴν διασπορὰν τῶν μικρῶν αὐτῶν νήσων, τῶν ὁποίων ὁ μετὰ τὸν Πειραιῶς σύνδεσμος εἶναι στενότερος τῶν μετὰ τὸν σχῆσμον. Ἔγινον ὁμοῦ ἐξωτερικὰ κινήτηρι διώμικαι ἐθέθησις εἰς ἐνέργειαν εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτὴν περιοχὴν τοῦ θαλασσίου πολιτισμοῦ. Ἡ ἀγροτικὴ ἐξόδος, ἂρ' ὅσον δὲν εἶναι ὑπέρμετρος, φαίνεται ὅτι ἐνοθεῖ τὰς προόδους τὰς συντελουμένας εἰς τὴν γεωργίαν, ἀλλὰ αἱ πρόδοι αὐταί, αἱ ὁποῖαι εἶναι δημιουργήματα ἐπιβατικῶν κοινοτήτων, φαίνονται εὐθραστοί, κατὰ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς τρόπον, καθ' ὃν παρουσιάζονται αἱ πρόδοι ἄλλων τοιούτων δραστηριότητος, ὅπως εἶναι τὸ τουριστικόν.

Ἡ μετανάστευσις εἶναι οὐσάτως ζωηρὰ εἰς τὴν Μεσσηνίαν. Πᾶσαι αἱ ἐξετασθείσαι κοινότητες ἀπεγυμνώθησαν τὸν κατοικόν των κατὰ τὴν μεταξὺ 1951-

1961 περίουον, γεγυνοῦς ὅπερ ἀνταποκρίνεται εἰς μεταναστευτικὰ ὑπόλοιπα λίαν ἀρνητικά, ἀφοῦ τὸ φυσικὸν ἰσοζύγιον δὲν εἶναι ἑλλειματικὸν παρὰ εἰς μίαν μόνον περίπτωσιν. Ἡ κατὰ κοινότητα ἐξέτασις καταδεικνύει ὅτι ἡ ἔντασις τῆς μεταναστεύσεως δὲν συνδέεται μετ' ὅσον ἄνω τῶν γαιῶν, τὰς ὁποίας ἐκάστος κάτοικος διαθέτει, καὶ ὁ ὅποιος εἶναι παντὸς μέτρου, ἀλλὰ μετ' ὅσον κριτήρια τοῦ ἀγροτικοῦ πλοῦτου καὶ τοῦ διαθέσιμου ἐξοπλισμοῦ. Ἐὰν αἱ Ἀθῆναι προσελκύουν τὴν πλειονότητα τῶν μεταναστῶν, ἐν τούτοις μία σημαντικὴ ἐξωτερικὴ μετανάστευσις ὄφισται, καὶ κυρίως διὰ μέσου τῆς φθινόσυτης πρωτεύουσης τῆς Μεσσηνίας, τῆς Καλαμίας. Ἡ μετανάστευσις αὕτη, ὅπως καὶ ἐκείνη τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν νήσων, εἶναι παλαιὸν φαινόμενον, τοῦ ὁποίου αἱ κτηθεῖσαι συνήθειαι καὶ ὁ διατηρηθέντες δεσμοὶ μετὰ τῶν μεταναστῶν ἐξασφαλίζουν τὴν διαίτησιν παρὰ τὴν βελτίωσιν τῶν τοπικῶν οικονομικῶν ὁρων ζωῆς. Ἡ ἄλλοτε πολλοῦ ἀνθρώπου Μεσσηνία, ἐνεκα τῆς διαρροῆς τῶν κατοίκων τῆς, μετεβλήθη εἰς ὀλιγάνθρωπον περιοχὴν καὶ μάλιστα εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὅστε τὰ γεγόμενα ἀρθευτικά ἔργα κινδυνεύουν νὰ μὴ ἀποδοῦσιν τοὺς ἀναμενομένους καρποὺς τῶν ἐλλείψει ἐργατικῶν χειρῶν, ἐπειδὴ μερικὰ ἀπὸ τὰ χωρία ἀπεστερηθῶσιν τὸν 3/4 τοῦ ἀρρενοῦ πληθυσμοῦ τῶν τῶν ἡλικίας 20 καὶ 50 ἐτῶν.

Ἡ μετανάστευσις ἐξεδηλώθη προσφάτως, ἀλλὰ ὀλιγοτέρον ἐννοιος, εἰς τὰς ἐξ κοινότητας τὰς κειμέναις νοτιο-ανατολικὰς τῆς κοιλάδος τῆς Θεσσαλίας, τῆς Νομορχίας Καρδίτσης, καὶ αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦν τὸ τρίτον δεῖγμα. Ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὰς ἀναχωρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐσπεμίσθησαν κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον διὰ πολιτικῶς λόγους, ἡ μετανάστευσις εἶναι κυρίως ἐσωτερικὴ, αἱ δὲ Ἀθῆναι διεδραμάτισαν σημαντικὸν μὲν ἄλλ' οὐχὶ ἀποκλειστικὸν ρόλον, καὶ ἡ Θεσσαλία συνεκράτησε μικρὸν μέρος τῶν μεταναστῶν. Ἡ τοιαυτὴ μετανάστευσις δὲν εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα οὔτε κἀμιν ὀφειλομένην εἰς τὴν γεννητικότητα, οὔτε ἀπομύλιωσιν τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὴν περίουον 1951-1961.

Εἶναι βεβαίον ὅτι ἡ κατ' ἀγρότην διαθεσιμότης γαιῶν, εἰς τὴν ἀραιὰς κατοικουμένην αὐτὴν κοιλάδα, εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνωτέρα ἀπὸ ἐκείνην ἄλλων μελετηθεισῶν περιοχῶν. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι σημαντικὸν πλεονέκτημα, ἐπειδὴ ἡ ἐκμετάλλευσιν των εἶναι λίαν ἀτακτικὴ. Ὁ πρόσφατος καθὼς καὶ ὁ περιορισμένως χαρακτηρῆ τῆς μεταναστεύσεως ὀφείλει εἰς τὴν πραγματικότητα νὰ εἶναι συνδεόμενος μετ' ἡν κοινωνικο-ἀγροτικὴν καθυστέρησιν ἐνὸς πληθυσμοῦ ἐπὶ μακρὸν ἀπομονωμένου, γεγυνοῦς τὸ ὅποιον ὑπογραμμίζει τὴν σημασίαν τῆς πληροφωρίας εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν μεταναστευτικῶν ἐξελίξεων. Ἡ καθυστέρησις αὕτη ἄλλοτε τείνει

* Ἀναδημοσιεύεται ἐν μεταφράσει ἐκ τῆς *Revue Géographique des Pyrénées et du Sud-Ouest*, Tome 43, fasc. 1, janvier 1972, κατὰ τὴν ἀδείαν χορηγηθείσης ὑπὸ τοῦ κ. P.-Y. Pêcheux.

νά εξαλειφθή και η γεωργία αναπτύσσεται αισθητώς. Είναι δε έτι περισσότερον χρήσιμον να εξαρθή ο δεσμός, ο οποίος ύφισται μεταξυ της μεταναστεύσεως και των τοπικών κοινωνικο-οικονομικών συνθηκών. Π.χ., η μεταναστεύσεις είναι περισσότερον έντονες από όπουδήποτε άλλου είς χωρίον οικισθέν υπό προσφύγων εκ Καπαδοκίας, εις μικράς και μετρίας αποδοτικότητας εκτάσεις γης, και των οποίων η έγκατάστασις είναι κοινωνικώς κακή.

Η μετανάστευσις ύπηρεζεν ώσαύτως μετρία κατά τό 1961 εις τας όκτώ κοινότητας εις την κοιλάδα της Δράμης (εις την 'Ανατ. Μακεδονίαν). Αί κοινότητες αύται, άποστερηθείσαι μερικώς από πληθυσμό των κατά την διάρκειαν των πολέμων, είδον να αύξάνη η γεννητικότητα των και να διανοίγεται η όδος της επανδρώσεως των κατά την επακολουθήσαν περίοδον. Αί καλλιιεργημένοι εκτάσεις, άκρος περιουσιμναι εκ των άποτομον όρων, είναι εν τούτοις μικραί. 'Αλλά η στιγμήαι άνοδος των τιμών η παρατηρηθείσα εις τας άγρούς του καπνυ, ο οποίος είναι τό κατ'έξοχην έμπορεύσιμον προϊόν της περιοχής, επέτυχε να άνακόνη την προς Γερμανίαν μετανάστευσιν. Τό μεταναστευτικόν τουτο ρεύμα, τό όποιον ήρξισεν κατά τό 1961, έλαβεν άκολουθούς τεραστίαις διαστάσεις, όπως άποδεικνύουν τουτο συμπληρωματικά πληροφορία άφορούσαι εις τή 1963-1965 (πληροφορία αι όποιαί είναι δυσχερές έλλιπεις δια τας άλλας μελετηθείσας περιοχάς). Ούτως, όφραμίνα κοινότητες έστερηθησαν πλέον του 80% του πληθυσμού των ηλικίας 14 έως 45 έτων. Καί είναι μόν βέβαιον ότι τά έμβάσματα των μεταναστων προσφέρουν εις τας οικογενείας των πολλαπλάς άνέσεις, η έλλειψις όμως των εργατικών χειρών παρασύρει εις όπισθοδρόμησιν τας καλλιιεργείας του καπνυ και την έμφάνισιν χέρσων γαιών, ενθ αι σπάνια παλιννοστήσεις πραγματοποιούνται εκ' όφελεία των 'Αθηνών και της Θεσσαλονίκης.

Καί ενθ η έλληνική ύπαιθρος φθίνει εκ της διαδροής του πληθυσμού της, αι πόλεις παρουσιάζονται έλλιπώς εξοπλισμένα δια να αντιμετώπισουν την τοιαύτην έπαύθησιν του πληθυσμού των. 'Η γενική έντιπωση είναι ότι η μετρίότης και ο άσθενής δυναμισμός χαρακτηρίζει τας πόλεις, πολλάί των οποίων και όχι εκ των μικρότερον, παρουσιάζουν άρνητικόν μεταναστευτικόν ύπόλοιπον, ως και η παντελής έλλειψις συντηρητέου άστικού δικτύου.

Αί έλληνικαί πόλεις, αι περισσότεραι των οποίων δέν ήσται εις τό παρελθόν, πλην της Θεσσαλονίκης, παρά μετρία πολιχνα, χρησιμεύουσαι ως σταθμοί σπηρίσεως της τουρκικής κυριαρχίας, από της άνεργησίας και ένθενθεν άντελήθησαν ότι αι δυνατότητες ανάπτυξεως των περιωρίζοντο υπό της τεραστίας αύχέσεως των 'Αθηνών. Η φυ-

σική διαμόρφωσις του δέφουος, έχουσα ως άποτέλεσμα τόν διαχωρισμόν των κατοίκων και τό διάσπαρτον των νήσων, συντέλεσεν, ώστε να παρακολυθή η δημιουργία ενός άστικού δικτύου. Την άπαρξην τουτου άνευρίσκουμεν εις την Μακεδονίαν, και ειδικότερον εις την Δυτικήν Μακεδονίαν, την μόνην περιοχήν εις την όποιαν ύπάρχουν πυκνοί οικισμοί, μικρών και μέσων πόλεων, των οποίων αι περιοχαι προελεύσεως είναι επάλληλοι: 'Ο χάρτης των περιοχών άστικής έλξεως δεικνύει ότι εις πολλάς περιπτώσεις αι περιοχαι αύται προελεύσεως είναι αντίθετως άπομακρυσμέναί, έχουσαι μεταυ τον κενά, τά όποια άποδεικνύουν έλλειψιν δυναμισμού των άντιστοιχόν κέντρων. Διά τουτο οι άνθρωποι της Πίνδου μεταναστεύουν περισσότερον εις τας 'Αθήνας παρά εις τας πλησιέστερας πόλεις της Θεσσαλίας.

Η βιομηχανία σπανίως είναι παράγον άνπτύξεως. Αί βιομηχανικαι πόλεις συσταίν, μετά των άπομονωμένων πόλεων των νήσων και των μικρών λιμένων οι όποιοι φθίνουεν εκ μαρμασιού, μίαν κατηγορίαν πόλεων εις σχετικήν παρακμήν. 'Εξαιρούνται μόνον η Καστοριά, τής όποιας η εφημερία στήριζεται επί της βιοτεχνίας των ζουναρικών, και η Πτολεμαίς, γέννημα της μεγάλης βιομηχανίας. 'Αντίθετως, η ανάπτυξις των διοικητικών ύπηρεσιών και λειτουργημάτων είναι εκείνη, η όποια εξασφαλίζει τόν δυναμισμόν των πόλεων εις τας περιοχάς των οποίων η γεωργία αναπτύσσεται, ενθ αι Θήβαι και η Κορίνθος ήρχισαν να έπαφελούνται εκ της μετά των 'Αθηνών γετινάσεως και ο άξων 'Αθηνών-Θεσσαλονίκης αναλαμβάνει βαμημόν τον ρόλον κινητηρίου δύναμεις εις την καθόλου ανάπτυξιν της χώρας...

Η 'Απογραφή του 1971 επικυρωί τά συμπεράσματα μιās μελέτης η όποια, παρά την καθυστέρησιν της εκδόσεως της, συνιστά οδισιαστικήν συμβολήν εις την γνώσιν της 'Ελλάδος και συμπληρωί υπό την ιδιότητά της ταύτην την *Άνθρωπογεωγραφία της 'Ελλάδος* και τον *Οικονομικό και Κοινωνικό 'Ατλαντά της 'Ελλάδος*. 'Εν τούτοις άποδοκιμαζόμεν έν προκειμένω τό ότι δια τά έλληνικά τοπωνύμια υιοθετήθη σύστημα μεταγραφής διάφορον εκείνου των ήδη μνημονευθέντων έργων, και τό όποιον ουδέμια σχέσιν έχει προς την κατά παράδοσιν γαλλότροπον μεταγραφην, την χρησιμοποιουμένην εις πολλάς περιπτώσεις. Πολλά όνόματα π.χ παρατίθενται ακατανόητος ήλλοιομένα (Ενια αντί Ευθείς, Θίβε αντί Thébés), χωρίς να γνωρίζη κανείς να προσφέρη ταύτα ούτε έλληνιστί ούτε και γαλλιστί, διότι δέν μιās παρέχουν την κλειδα συστήματος άναγνωσεως, τό όποιον άλλοστε δέν έχει καν τό πλεονεκτήμα της όμοιογενείας, διότι μεταγράφει άδιακρίτως διά του αgh και τό Ισχυρόν ούρανικόν αγμί-

μο) των «Μεγάρον» («Meghara»), και τό «γάμμω» του «'Ανόγειον» («Anoghion»), τό όποιον έχει την αξίαν του «γωδ».

MICHEL ROUX

'Η μελέτη ενός 'Ιταλικού χωρίου,* υπό Α. L. Maraspinι

Δημοσιεύσεις του Κέντρου Κοινωνικών 'Επιστημών, 'Αθήναι, 5. Παρίσι και Χάγη: Mouton (έδομησιουθεία με την συνεργασίαν της Ecole Pratique des Hautes Etudes, Σορβόννη, Τμήμα VI, Οικονομικαι και Κοινωνικαι 'Επιστήμαι), 1968.

'Η παροδοα μονογραφία είναι η μελέτη μιās όπομονωμένης κοινότητος της Νοτίου 'Ιταλίας. 'Η περιγραφόμενη κοινότης, η Καλιμέρα (Calimera), κειμένη εις την Χερσονήσον Σαλεντινου και επί της πέτρας, την όποιαν σχηματίζει τό ύπόδημα της 'Ιταλίας, είναι έν εκ των επίζυγοντων εδαριθίων χωρίων της Ν. 'Ιταλίας, όπου εισέτι όμιλείται μια εκ των αρχαίων έλληνικών διαλέκτων. 'Η Καλιμέρα είναι μικτός συνοικισμός 6.000 κατοίκων, οι όποιοι κατά μέγα μέρος άσζολούνται εις γεωργικά έργα. Σχεδόν τό ήμισυ των κατοίκων άποζούν ως μικροκτηματια αγρόται και ως άκτημονες εργάται ήθη. 'Αλλά και τό έν τέταρτον των όπολοτων εργάζονται εις βιομηχανίας επεξεργασίας γεωργικών προϊόντων. 'Ενεκα τουτου ο συγγραφεύς υποστηρίζει ότι παρά την έκτασιν της η Καλιμέρα είναι χωρίον προόδως άναπτυχθέν, εις τό όποιον δεσπόζει ο άγροτικός τύπος ζωής.

Τρία εισαγωγικά κεφάλαια περιγράφουν αναλυτικώς τά γεωγραφικά, ιστορικά, οικονομικά, γλωσσικά και δημογραφικά δεδομένα της Χερσονήσου Σαλεντινου, των έννεκα χωρίων, τά όποια περιλαμβάνουον την έλληνόφωνον περιοχήν και τό χωρίον Καλιμέρα. Τά υπολειπούμενα έπτά κεφάλαια άποτελουν μίαν γενικην έθνογραφικην περιγραφην των θέσεων των όποιας άντιστοιχούσιν κατέχουν η έξουσία και η κοινωνική Ιεραρχία, η όργανωσις της οικογενείας, όρισμένοι συγγενικοί δεσμοί όμοιοζόντες προς τούς οικογενειακούς, ο γάμος, η γαιοκτησία, η 'Εκκλησία και η πίστις εις υπερφυστικά όντα.

Ο συγγραφεύς εκθέτει τό ύλικόν χωρίς να φρονιστή να τό εξασφαλίσιν συγκεκριμένην θεωρητικήν η προς ειδικόν πρόβλημα προσανατολισμένην βίωσιν.

Κατά των γράφοντα την παροδοσαν κριτικήν σκοπούς του συγγραφέως είναι να παρουσιάζη μίαν άντικειμενικήν έθνογραφικην έκθεσιν του πολιτιστικού έπι-

* 'Η ως άνω βιβλιοκρισία δημοσιεύεται και μετάρωσιν εκ της έπιθεώσεως «American Anthropologist», 72, σελ. 405-407, 1970, κατόπι εύγενούς χορηγηθείσης άδείας της American Anthropological Association.